

LOKALIZACJA NIERUCHOMOŚCI- Dominikańska 2
LOCATION OF THE PROPERTY - Dominikańska 2

Panorama Lublina, lata 30./Panorama of Lublin in the 1930s,

Fragment panoramy Lublina, lata 30., ul. Dominikańska/A fragment of panorama of Lublin in the 1930s, Dominikańska street,

Fragment panoramy Lublina, lata 30., Dominikańska 2/A fragment of panorama of Lublin in the 1930s, Dominikańska 2,

Dominikańska 2

obecnie/currently, Dominikańska 2

Dawny numer policyjny / Former police number: 51
Numer hipoteczny / Morgage number: 9 bądź 38
Numer przed 1939 / Number before 1939: Dominikańska 2
Numer po 1944 / Number after 1944: -
Numer obecny / Current number: Dominikańska 2/Jezuicka 20
Właściciele / Owners:
dane z dnia 12.X.1896 Słoneczyński
1915 Perczyński Wł.

Teatr Stary w Lublinie

Teatr Stary jest jednym z najstarszych budynków teatralnych w Polsce. Został wybudowany w 1822 roku przez Łukasza Rodakiewicza. Przez wiele lat w budynku mieściło się kino. Odbywały się też pokazy walk zapaśniczych. W latach 80 XX wieku przestał być użytkowany i stopniowo ulegał zniszczeniu. Obecnie w Teatrze Starym prowadzone są prace remontowe mające na celu przywrócenie go do stanu z czasów jego świetności.

Lokalizacja

Budynek usytuowany na rogu ulic Jezuickiej i Dominikańskiej. Fasadą zwrócony jest do ulicy Jezuickiej. Od reszty zabudowy oddziela go przejście zamknięte z zadaszoną bramką i półkolistym otworem przejazdowym.

Adres

ul Jezuicka 20/Dominikańska 2

Funkcje

Obiekt powstał jako teatr, lecz mieściło się w nim również kino.

Historia budynku

Budynek teatralny, znany początkowo jako Teatr Zimowy, wystawiony został w latach 1821-1823, prawdopodobnie według projektu właściciela nieruchomości Łukasza Rodakiewicza. Po jego śmierci przeszedł na własność córki - Julii z Rodakiewiczów Makowskiej. Spłonął podczas pożaru w 1832 roku. W 1845 roku został wystawiony na licytację i zakupiony przez ks. Pawła Biernackiego. Odremontowany w latach 1853 i 1884, jednak po otwarciu teatru przy ulicy Narutowicza, powoli zaczął popadać w zaniechanie, przechodząc ponownie w ręce Makowskich.

W 1899 r. odbył się tu pierwszy w Lublinie pokaz kinematografu, a od 1908 roku dzięki Romualdowi Makowskiemu działalność rozpoczęło kino – „Théâtre Optique Parisien”, które działało do 1929 roku. W latach trzydziestych aż do wybuchu II wojny światowej kino prowadzone było przez syna Romualda Makowskiego i działało pod wieloma nazwami: "Rialto „Wiedza”, "Panteon" i „Adria”. W okresie międzywojennym w budynku działały zarówno kino jak i teatr („Teatr Panteon”, „Teatr Powszechny”). Ponadto w teatrze wystawiały grupy żydowskie. W roku 1939 spadły na niego dwie bomby częściowo niszcząc budynek. W 1944 roku Niemcy uciekając z Lublina przez armię radziecką grabili m.in. kina lubelskie, lecz Makowski zabarykadował się w swoim kinie uniemożliwiając kradzież aparatury projekcyjnej. Po wojnie, aż do lat osiemdziesiątych w budynku funkcjonowało kino „Staromiejskie”.

Od 1981 r. obiekt nie jest użytkowany. W 1993 roku w zrujnowanym gmachu wybuchł pożar. Obecnie w budynku prowadzone są prace renowacyjne.

Kalendarium

1822 – budowa teatru według projektu właściciela Łukasza Rodakiewicza

1832 - budynek spalony podczas pożaru

1833-39 – budynek jest murowany, tynkowany, kryty dachówką oraz pokryty dekoracją architektoniczną

1845 - obiekt wystawiony na publiczną licytację

1853 – pierwszy remont teatru, który trwał przez lata sześćdziesiąte XIX w.

1884 – kolejny remont

1886 – spadek zainteresowania ze względu na powstanie konkurencyjnego, większego i wygodniejszego gmachu teatralnego przy ul. Narutowicza

1899 – pierwsza projekcja kinowa

1904-1905 – kolejne zmiany i przebudowy

1911 – przeprowadzono remont w oparciu o projekt A. Smoluchowskiego

1939 – dwie bomby niszczą część budynku

1981 – zamknięto kino „Staromiejskie”

1993 – w budynku Teatru Starego wybucha pożar

2004 – wpisany na listę 100 najbardziej zagrożonych zabytków Światowej Straży Zabytków

2008 – początek prac renowacyjnych.

Architekt

Łukasz Rodakiewicz

Styl

Budynek w stylu klasycystycznym z oszczędną dekoracją architektoniczną w postaci ślepych arkad i prostokątnych płycin oraz dekoracjami sztukateryjnymi od ulicy Jezuickiej.

Opis

Budynek założony na planie prostokąta, piętrowy z jednym traktem pomieszczeń od frontu i dużą salą widowiskową obudowaną dwoma kondygnacjami łóż drewnianych. Budynek został przedłużony o nowszą oficynę prostopadłą do rzutu korpusu, z ciągiem pomieszczeń obecnie wyburzonych. Trójosiowa fasada i elewacje boczne rozczłonkowane zostały ślepyimi arkadami i nieprofilowanym gzymsem. Elewacja oficyny od ulicy Dominikańskiej została ujednolicona; nie posiada dekoracji architektonicznej oprócz skromnych podziałów architektonicznych, tj. ślepych arkad oraz prostokątnych płycin. Od ulicy Jezuickiej w płycinach znajdują się duże, sztukateryjne dekoracje przedstawiające gryfy flankujące wazy, a w arkadach maski kobiece.

Wnętrze

Pierwotnie budynek był podzielony na cztery piętra (parter, krzesła na I piętrze, balkon i galerię). Scenę oświetlano przy pomocy oświetlenia olejowego, później naftowego.

Ciekawostki

Obiekt zalicza się do najstarszych budynków teatralnych w Polsce. W teatrze przy ul. Jezuickiej debiutował Ludwik Solski. W 1866 r. wystąpił słynny tragik murzyński Ira Aldrige. Występowali tu też znani aktorzy żydowscy: m.in. Rachela i Ida Kamińskie, Zygmund Turkow, Symche Natan, Aleksander Granach.

Opracowała: Anna Wójtowicz
Redakcja: Monika Śliwińska

Literatura:

Denys M., *Teatr wielu Muz*, „Dziennik Wschodni”, 10.XII.2004, s. 10.

Kopciowski D., *Teatr Stary w Lublinie - Pro Memoriam?*, „Wiadomości konserwatorskie”, t. 6 (2004).

Kurzątkowska A. [red:], *Studium historyczno-urbanistyczne do planu szczegółowego Śródmieścia Lublina*, Lublin 1969, s. 456-457.

Maliszewska R., *Dokumentacja naukowo-historyczna - Budynek dawnego teatru przy ulicy Trybunalskiej 20*, Lublin 1980, mps.

Fotografie współczesne/Contemporary photographs

Teatr Stary, fot. Edward Hartwig, 1955,

Teatr Stary, fot. Joanna Zętar, 2009

Elewacja, Teatr Stary, fot. Joanna Zętar, 2009

Detal architektoniczny, Teatr Stary, fot. Joanna Zętar, 2009

Detal architektoniczny, Teatr Stary, fot. Joanna Zętar, 2009

Teatr Stary w trakcie remontu, fot. Robert Sawa, 2010